

taller, établir, placer»; i Tilander, en una nota especial de *Rom.* LII, 484-7, afegint-hi encara dades pròpies, li troba els sentits de 'plantar', 'conrear', 'alimentar', i també sovint 'collocar'.

Abandonat avui aquest verb pel francès comú, W. v. Wartburg (*FEW* v, 431b, § 2b) ens mostra, amb abundosa i precisa documentació, que el mot segueix viu en els patuesos de la major part del Nord de França: Normandia, Alta-Bretanya, Vendée, i d'altra banda la Suïssa francesa: «cultiver (des plantes)» a Vaud, *allicher* «élever (du jeune bétail)» a Neuchâtel; i amb derivats a Champagne, Borgonya, Yonne i altres parlars del Centre de França. És possible que en vagi quedar algun rastre occità, car allà on el trobador Garin d'Apchier⁴ comença un sirventès dient: «Un nou sirventès *ailluc*» (Rayn. IV, 109b) és més natural veure un ús figurat de la noció de 'plantar', 'cultivar', 'criar', que no la d'«encendre»; justament és probable que sigui la propagació de l'oc. *alucar* 'encendre', mer homònim de significat tan diferent, el que potser causà la desaparició de *alucar* 'plantar' en les terres d'Oc. Però bé fóra possible que el mot tornés a emergir a Catalunya, amb un sentit com el de 'brotar', tan pròxim al també vegetal 'plantar', 'conrear', 'criar', dels parlars francesos i francoprovençals, i del francès antic.

Estaríem més tranquils si coneguéssim l'etimologia, quasi tan obscura com la del *lluc* i *llucar* catalans. De cap manera no podem admetre la base *LUCICARE o *ADLUCICARE, que ens voldria fer passar per «llatí vulgar», Tilander (erudit important en filologia, però tan deficient en lingüística, i sempre desafortunat en etimologia), amb la galdosa explicació semàntica «perquè la llum és necessària perquè creixen les plantes». S'hi va agafar Wartburg, potser perquè això li permetia despatxar d'una vegada, quasi en un sol paquet, l'oc. *alugar*, -*car* 'encendre' (d'etim. no inconnexa amb LUX, però més complicada, que vaig detallar en el *DCEC* a propòsit del cast. LUQUETE, veg. *DECH* III, 715b41ss.); i, si bé ja s'adona que la semàntica de Tilander no pot anar, decidit a identificar-ho amb l'oc. *alugar/alucar* 'encendre', prova d'agafar-ho per una altra banda, suposant que de la idea de 'llum' o de 'brillar' es vagi passar a *'adornar', d'aquí a *'cuidar, fomentar' i finalment 'plantar', 'conrear' etc. Sense la corpenedora ingenuïtat de Tilander, aquesta semàntica és tan forçada i fantàstica com l'altra. Partir de 'encendre' per arribar a 'plantar, conrear': què té a veure?

El mateix Wartburg ja s'adona de la flaca d'aqueixa etimologia, que pressuposa tants escalons semàntics imaginats: «allerdings müsste dieser bed.-wandel lange vor der literarischer zeit liegen, da kein beleg mehr eine spur davon verrät». Repensat, com a rastre («spur») creu trobar-ne en un hapax, o millor dit en una interpretació d'un hapax: el monjo Heliand (c. 1200) usa *aluchier*, en un passatge que ha estat entès com «ornar, garnir de»; en una composició piadosa, el «Vers de la Mort», ¿com podia usar el bon monjo les idees pagesívols de 'plantar' o 'conrear'? no pas en el seu sentit rústic, és clar, sinó en un sentit metafòric: 'cultivar' > 'guarnir de'. Però Wartburg no

deixa de recórrer al seu truc habitual de posar al davant aquest «ornar» suposat com a significat bàsic del mot, i els únics significats reals ('plantar', 'conrear', 'collocar' etc.), dissimuladament a la cua.

Suposa, a tot això, que hi vagi haver un llatí vulgar *LUCICARE (ben inversemblant morfològicament, car la major part dels derivats en -ICARE parteixen de participis o de noms, més que de verbs), sense documentació llatina ni altre fonament romànic que l'it. *lucicare* 'brillar, relluir, brunyir': cosa ja infundada en italià, on és visible el caràcter secundari d'aquesta formació: es tracta evidentment d'una de tantes formacions intensives en -icare, creacions modernes de l'italià sense cap títol per atribuir-les al llatí vulgar.⁵

Si aquesta etimologia és dolenta semànticament i viola les normes morfològiques, no és menys inadmissible des del punt de vista de la fonètica inaccésible i catalana, car una base així no hauria pogut donar més que **luisgier*, en francès, **luzgar* en llengua d'oc i **luðgar* > **lluugar* en català.⁶ A desgrat d'això, Moll (en l'*AlcM*) s'ha agafat a aqueix improbableíssim *LUCICARE, perquè li feia possible ficar en un sol sac el *lluc* vegetal amb el *llucar* visual. No ens cansem a refutar més aquesta idea agafada pels cabells.

Gamillscheg ha cercat una etimologia germànica per al fr. *aluchier*, en un bon article de la *Miscelânea Coelbo* (188ss.). No gosaria fer-m'hi fort, però no ens hem d'oposar en principi a un germanisme tractant-se de verbs de sentit agrícola i general, no és cosa rara, sobretot tractant-se de collites (sempre vigilades i controlades pels senyors). Seria un fràncic *ATLŪKAN 'fixar', potser 'clavar', d'on les accs. franceses 'plantar', 'conrear', 'collocar', base semàntica incomparablement millor que LUCERE 'lluir'.

És una arrel representada en totes les branques de la família germànica; i, en la major part, des de les fases més antigues: gòtic, alt-alemany antic, anglo-saxó, b-alem. antic (llengua quasi idèntica al fràncic, en la qual el fill i successor de Carlemany féu compondre el *Heliand*), i ni tan sols hi manca alguna cosa en les llengües escandinaves (allí des del S. XIV); en l'ètimon de Gamillscheg no hi ha de suposat més que la derivació amb el prefix AT-, tan productiu com a pre-verbi en anglo-saxó (cf. ags. *æt-ŷæstan* 'fermar', 'aguantar fort' etc.), gòtic i escandinau, i no estrany al neerlandès ni a l'a-al. antic; altrament la formació amb AT- és un detall d'importància secundària, car des del punt de vista romànic igual podríem partir dels documentats LŪKAN (> cat. *llucar*?) o GI-LŪKAN; més que més donat el caràcter evanescent de la *g*¹ germànica en anglo-saxó, baix alemany etc., cf. Troyes *élucher* «élever», borgonyó *éluchon* «nourrisson».

Wartburg ja tenia escrit el seu article a base de l'ingenu *LUCICARE heretat del mal etimòleg Tilander; i, en sortir l'estudi de Gamillscheg, va afegir-hi la nota final (n. 16), negant-se a canviar-ho, quasi ve a dir que perquè li donaria massa feina, car pretendre que «seria molt més difícil» explicar així el procés semàntic que a base de *LUCICARE, no sé què pot voler dir sinó el que he entès, puix que prenent-ho al peu de la lletra